

IACOBI GOTHOFREDI IC.
DE
FAMOSIS LATRONIBVS
INVESTIGANDIS,

DISSERTATIO:
Ad L. Si Barsatoram 13. Cod.
de Fideiussoribus.

GENEVÆ,
Apud Ioannem de Tournes.

M. DC. LII.

DISSERTATIO

Ad *L. Si Barsatorum* 13. *Cod. de Fidejussoribus.*

LN hâc quoque lege periculum facere nunc libet, publicane materies priuati iuris mei aliquo adhuc fieri pacto possit. Quæ quidem etiam à me potissimum ideò delecta fuit, quòd in argumento *Politico* versaretur, & quia haud ita pridem ex facto mōra alicubi quæstio fuit, de modis mediisq; Latronis hostisque publici inhibendi, investigandique: tandem, vt in illustri loco posito exemplo magis magisq; palam facerem, haud adeo effectam esse, quod vulgò creditur, Iurisprudentiam Romanam, haud adeò à præclarissimis exhaustam ingeniis, quin nouis subinde processibus in melius produci atq; illustrari queat. Quòd quidem animis fixum si semel nostris hæreret, haud multò sequioribus ætas hæc profecto, quam superior, sese iactaret Iurisconsultis: altius videlicet euadendi spe proposita: quâ semel abscissâ, simul ad summum peruenisse iam studium quodcumq; tandem creditur, non id stare tantum, verum cessim ire necesse est. Plura præfari desino. Lex est de famosissimis, ordine *decima tertia*, Codice Iustiniano, sub titulo *de fideiussoribus*: in hæc verba.

A

Pars ex Epistolâ GORDIANI. A.
ad Auxium.

Si Barsatorum latronem Lysanias inuenturum se spondisset, aut exhibere compellendus est, aut transmittendus ad Præfectum prætorio, vel ad Præsidentem Prouincia.

Singularis, inquam, est admodum hæc Gordiani Imp. constitutio, eaq; vnica toto iure hoc in argumento, super sponsione seu promissione ab aliquo Reipublicæ facta, famosi alicuius latronis inueniendi. Quam quidem etiam (nam inde initium ducere oportet) Tribonianus ipse, nisi fucum data opera facere maluerit, assecutus minùs videtur: & in alia omnia turba Interpretum hætenùs detorsit: Triboniani, inquam, capitalis fraus seu error hic fuit, vnde cæteri postea manarunt, quòd eam in titulum *de fideiussoribus* perperam coniectam voluit: *spondendi* verbo alium alienumq; in sensum, quo de mox, flexo. Melius enim rectiusq;, quod sequentia ostendent, Lex hæc posita fuisset sub titulo *de requirendis reis*, vel sub titulo *de exhibendis & transmittendis reis*. Neq; etiam absurdè ea staret sub titulo *de Decurionibus*: Quin & titulus *De his qui latrones occultauerint* eandem sibi iure vindicare posset. Tandem affinitatem quoq; quandam habet hæc constitutio cum argumento tituloq; *de pollicitationibus*, vbi profecto etiam cautio sæpe interueniebat *l. 9. §. 3. ff. quod metus causa*. Nullo certè pacto lex hæc pertinet ad Fideiussores. Quod tamen cum Tribonianus semel credi voluisset, res ea Interpretes non perplexos & ancipites modò

modò reddidit, verum in deuia planè tranſuerſos ab-
ripuit: eò quidem, vt Cuiacius quoq; haud ſatis
huius l. ſpeciem ab eâ, quæ proponitur l. 4. ff. de *custod.*
reorum, diſtinxerit. Accurfianorum certe meræ
ſunt φλואείαι & affaniæ, tùm circa ſpeciem legis
ponendam, ſeu caſum figurandum, tum circa quæ-
ſtionem proponendam, atq; inde ſententiam & de-
ciſionem iuris conficiendam; Etenim vt titulo ſub
quo ea ſtat, de *fideiuſſoribus*, eam aptarent, duos ſibi
finxêre caſus Interpretes. Prior eſt, Lyſaniam de-
curionem promiſſiſſe, latronem *iudicio ſiſti*, & ſic quaſi
fideiuſſorem eius fuiſſe, & vt verbo vtar, vadimo-
nium pro eo promiſſiſſe. Quæ interpretatio neuti-
quam admittenda eſt, neq; enim Lyſanias *pro reo ali-*
quo, adprehenſo forte, inue ius ducto tractoue, ſeu
in eius gratiam, vadimonium promiſit, iudicio videl.
eum ſiſti, ſeu de repræſentando eo, vt loquitur Iu-
ſtinianus, cauuit, quæ cautionis iudicio ſiſti vis eſt;
non alienæ & principali obligationi acceſſit, quæ
fideiuſſio eſt: verum ſuam ipſiuſmet in publico la-
trone deliteſcente perueſtigando operam ſpouondit:
quod vtique ad fideiuſſionis cauſam ſeu ſpeciem nul-
latenus accedit, nullamq; fideiuſſoriam obligationem
continet, ἐμφανίας ἢ ἀποσαγωγῆς ἐνόν : verùm
principalis, propria & ſeparata obligatio eſt, quæq;
per ſe ſtat, non alienæ acceſſoria. Altera interpre-
tatio & lectura, vt loquuntur, ea eſt quam velut vici-
nam magis & amicam Rubricæ proponere ſe aiunt
Interpretes nonnulli, nempe Lyſaniam promiſſiſſe ſe
inuenturum latronem, & ſuper hoc etiam fideiuſſores

alios dedisse: allegata semper in id perperam dicta
l.4. de custodia reorum, & vt quidam explicant, dedisse
 pro parte præmij seu pretij, quod publicitusei pro-
 missum fuerat à Senatu qui latronem inuenisset.
 Quod quidem similiter gratis dicitur. Nam vt con-
 cedamus, quod tamen textus non præfert, pretium
 aliquod præmiumue *δῶρεος, μίσθους* pro indicina à
 Senatu seu à Curia Lysaniæ decurioni, si latronem
 inueniret, promissum, vnde illi colligant, fideiussor-
 em eo nomine à Lysaniâ datum? Imò enim ipse
 Lysanias *spondisse* dicitur, non *sponsorem alium dedisse*.
 Cuiusmodi etiam sponsorem huiuscemodi facti alieni
 nemo puto facile reperiatur, qui inquam spondente
 alio, *se latronem vagum vel latentem inuenturum*, pro eo
 caueat, spondeatur: Alter atq; in specie *d l.4. altera q;*
 eiusdem Imp. Gordiani *l.2. Cod. ad S.C. Turpillianum;*
 similibusq; vbi reus aliquis in iudicio præsens, vel
 incarceratus, iudicio sisti, representari, promittitur.
 Imò neq; sponsor hâc in re probabili satis more exi-
 gatur. Ergo maneat, in specie huius l. Lysaniam
 Decurionem, neq; *pro alio*, seu in gratiam alterius,
 spondisse, neq; *pro se* fideiussorem & sponsorem
 alium dedisse.

Quod *questionem* & *decisionem* seu sententiam
 huius l. attinet, id hætenus ea definiri putat turba
 Interpretum, haud satis esse ei qui spondit se latro-
 nem inuenturum, si tantum inuenerit, repereritue;
 seu non liberari eum per solam latronis visionem,
 nisi eundem exhibeat: Vnde iam Brocardicum istud
 conficiunt, *Eum qui promittit antecedens, & consequens*
promittere

5

promittere videri. Et summarium huic legi præfigunt.
Eum qui promittis latronem inuenire, videri promittere iudicio sisti, quæ Bulgari summa multis placuit: Vnde iam ad statutorum interpretationem hanc l. passim aptant: quibus verbi gratia quis vetatur, *De nocte sine lumine vel cum armis inueniri:* nempe vt pœnam statutariam quis incurrat, haud satis esse, si sine lumine vel cum armis visus fuerit, verùm requiri in super, vt sine lumine vel cum armis apprehensus fuerit. Item referunt ad *proclamam,* vt loquuntur, seu bannum pretiumve, aut præmium publicè propositum promissumq; capienti bannitum, diffidatum, *foruscium,* vt loquuntur: hoc videlicet quoq; casu, non satis esse, si quis eum detexerit, videritue, apprehendere enim eum oportere: Item *inuenisse lupum* dici qui occidit, non qui tantum inuenit, vt statuti præmium ferat. Quæ omnia suauia sunt & ab huius legis quæstione & definitione aliena prorsus, mox vt patebit.

Quinimo misella lex, quantumcunq; breuis & perspicua, & ipsa in emendatores seu correctores incurrit; sine quippe legis substituunt illi vocem *transmittere*: hoc sensu, Lyfaniã, Barsatoram latronem *transmittere* debere: ineptissimè, vox enim *transmittendi* hæc ad Lyfaniã pertinet, qui ad maiores iudices transmitti iubetur, quod iuxta sponsonem suam latronem non exhibeat.

Nos vt hanc legem à prauis Interpretationibus, simul & ab ea quam dixi emendatione, vindicemus, inconniuis ad singula eius verba oculis, ipsum primo

ealium siue speciem expendemus, vbi agendum nobis erit de ipsâ primùm *sponsione*: deinde, de *Latrone*, cuius causa sponsio facta fuit: tertio, de sponsione *inueniendi eius*; postremùm, de *Decurione* à quo sponsio isthec facta fuit. *Spondendi* igitur verbo voluit, vt iam monui, Tribonianus, & exinde voluit turba Interpretum, intelligi fideiussoriam pro alio obligationem: de qua equidem sponsione fideiussoria est eiusdem Imperatoris Gordiani d.l. 2. *Cod. ad S.C. Turpilianum*. Verum, vt iam dictum est, verba legis apertissima sunt, quæ Lysaniam *ipsam suo nomine spondisse* ingerunt, neq; hîc quicquam occurrit, vnde colligi possit, Lysaniam *pro alio* spondisse, non magis quàm alium *pro se* sponsores dedisse: contra, cùm *spondisse* quis vel sponsor pro alio in iure proponitur, id significari nota saltem aliqua addita solet, vel adiuncto quodam indicari, si non verbis apertissimis: vide vel d.l. 2. *Cod. ad Turpil.* & legem 26. *Cod. h. t.* Ergo spondit Lysanias ex persona sua, seu suo nomine, se latronem inuenturum. *Sponsor* scil. dictus, qui suo nomine aliquid sponderet seu promitteret, non tantùm pro alio, sed pro se etiam, etsi super alienâ persona reue. Quâ causa etiam sponsor à fideiussore exerte quandoque separatur: Spondere item & fideiubere, vt apud Paulum, in *Sententiis*. Sic sanè & spondere parentes filias suas petitoribus dicti, κατεχυσαν ὑπὲρ τῶν θυγατέρων: sic & *sponsiones* dictæ, quibus partes inuicem contendentes sese prouocabant, de quibus mox: vt & sponsiones in rebus ludicris. Et quanquam sæpe initio inspecto sponsio sponte facta

facta (unde & spondendi vocem quidam deriuant)
 atq; adeò vltionea sponſio hoc nomine quoq; cenſita:
 cuiuſmodi certe non pollicitationes modo, ſed &
 ſponſiones fieri ſolebant, de quo eſt *titulus* Digestorum
de pollicitationib. & nonnullæ leges in Codice: vt &
 Symmachi locus, lib. 7. ep. 78. non nuda tamen hîc
 promiſſio aut pollicitatio indicatur, verùm ſolem-
 nis ad præcedentem videl. ſtipulationem facta pro-
 miſſio: Nam vt ad rem omninò & eleganter Impe-
 ratores, in l. 1. Cod. de contrah. & committ. ſtipul. definiunt.
Licet epistoła additum non ſit, ſtipulatum eſſe eum, cur ca-
uebatur, tamen ſi res inter præſentes geſta eſt, credendum
eſt, præcedentem ſtipulationem vocem SPONENTIS ſub-
ſecutam eſſe. Quomodo & de promiſſione fideiuſ-
 ſioneq; id ipſum definitur §. 17. *Inſt. de inuicilibus ſtipu-*
lationib. §. vlt. *de fideiuſſor.* l. 30. 134. §. 2. ff. de U. O. & apud
 Paulum §. *Sent.* 7. §. 2. Rectaq; eſt Alciati ſententia,
ſponſionis verbum ſeu ſponſus toto iure, non ad nudam
vnquam promiſſionem pertinere, verum eâ ſolem-
nem ſemper verborum obligationem indicari Quod
 etiam oſtendit lex *ſciendum* 19. §. *dictum* ff. de adil. edi-
 cto, l. *Stichus* 24. ff. de ſtatulib. l. vn. Cod. de ſuffrag. Neq;
 contraria ſententia, vlla ſatis lege firmatur. Non
 probat id inquam *Lex pen.* ff. de aleatoribus: vel *lex ſi*
gratuitum 17. §. vltim. ff. de præſcriptis verbis: quia, imò
ſponſionis verbum peculiari ſignificatu ibi poſitum
extat pro mutuâ ſtipulatione: vbi videlicet pro vir-
tute certamen eſt inter ludentes & prouocantes ſeſe
mutuo ad pignus deponendum, promittendum,
victoriq; reddendum, quæ Græcis *ἀγχιλαβωλή.*
 Quo

Quo simili etiam sensu *sponsiones in Circo* memorat, simul & carpit, Tertullianus, *de Spectaculis cap. 16.* Cuiusmodi etiam sponsiones in iudiciis olim usurparæ, vbi qui contendebant sponsionib. se inuicem prouocare consueuerant, siue actionib. siue interdictis experturæ essent: quarum multa mentio apud Ciceronem, Asconium, Gellium, Valerium Maximum, vbi sanè stipulatio & restipulatio intercedebat: teste vel Valerio Maximo, *lib. 2. cap. 8.* Non probat etiam *lex 1. ff. de Legibus*, vbi Lex definitur, *communis Reipublicæ sponsio*: sponsio enim ibi est publica conuentio, quam Græci *συνθήκη* vocant, vt subiecta Demosthenis definitio ostendit: & quidem translatione quadam atq; allusione ad veterem legum rogandarum morem, vbi stipulatio, sponsioq; intercedebat: *συνθήκη* autem, communi voce, quia Græci non habent, si Theophilo credimus, quo vim stipulationis, quæ à iure ciuili profecta est, sponsionisq; exprimant: pariter vt *ὁμολογία, ὁμολόγημα*, quibus vocibus Aristoteles non semel vitur eadem in re: etsi veteres Glossæ reddant *spondeo ἐγὼ ἐγνώμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὁμολογῶ*. Non probat etiam *Lex Siichus 24. ff. de statuliberis*, nam & ibi seruus ad mandatum testatoris hæredeq; stipulante promittit spondetq;. Non *lex sciendum 19. §. dictum ff. de aduulio Edicto*: Nam imò cùm ibi *dictum à promisso* accurate distinguatur, illud tantum ibidem adiicitur, *promissionis* vocem referri posse & ad nudam promissionem seu pollicitationem, & ad sponsum seu sponsionem: quinimò mox hæc diserte ad mentem nostram ibi subiunguntur;

ciuntur : is qui ex huiusmodi causa stipulanti spondit. Non Lex 7. §. quod fere ff. de pactis : nam imò spondendi verbum ibi de stipulatione disertè positum est : in tantum , ut eo §. caueatur , ut si pacto alioquin nudo nouissima eius parte , sponsionis vox clausulaq; addita fuerit , exinde pactum , informetur , & ex stipulatu actio nascatur. Non deniq; probat Lex sponsio 7. ff. de verborum significatione : nam , quod iam notum & exploratum esse debet , quod eâ Lege dicitur , sponsionem appellari non solum eam quæ per sponsus interrogationem fit , sed omnem stipulationem promissionemq; , id ita clarè accipiendum est , sponsionem dici , non tantum ubi ipsum spondendi verbum intercessit , verum & si alio verbo , stipulatio promissioq; facta fuerit : Non tantum scilicet hoc verbo spondes , spondeo , verum etiam alio quocunq; verbo , veluti promittis , promitto , sponsio , stipulatioq; contrahitur. Quomodo & aliàs variæ olim stipulationum sponsionumque formulæ fuere , quas prisci Iuris auctores componebant , deq; eorum consilio & autoritate stipulationes restipulationesq; fiebant , ut ex Varrone & Cicerone discimus. Porro , nè quis erret , hereatue , separantur eâ lege 7. stipulatio & promissio , non superflue , non maioris tantum in genere declarationis gratia , multò minus velut diuersi actus , seu diuersa negotia , quod nonnulli vrgent , verum continuâ oratione in eodem actus negotijq; genere velut diuersæ agentium seu contrahentium partes : nempe stipulatio propriè dicta , à parte stipulantis : promissio verò , à parte promittentis : cum alioquin etiam stipu-

lationis verbo totum istud negotium, quod inter interrogantem seu stipulantem & spondentem seu promittentem peragitur, breuitatis studio sapissime significetur. Maneat igitur, toto iure antiquo *sponsionem* nunquam pro simplici nudaq; promissione efferi, verum de solemni verborum obligatione ad præcedentem aliquam stipulationem facta: quæ quidem etiam sponsio solemniter & conceptis verbis, commonitorio vel scriptis sæpe, consignabatur, ut in *sp. l. vn. Cod. iust. seu L. 2. Cod Th. de suffragiis*. Indeq; & *concepta sponsio*, dicitur Aufonio, in *gratiarum act.* & promissio solemnitate verborum facta, à pacto diuersa *l. 7. Cod. communia verborum q³ iudicij*, & solemnitate verborum se obligare quis *l. 12. Cod. si certum pet.* Indeq; iam *promittere* speciali significato minus est quam spondere, Seneca *Ep. 19. iam non promittunt de te sed spondent*: promittunt scilicet, qui, quamecunq; conventionem ineunt: spondent qui stipulanti promittunt, quod utique arctius vinculum est: de quo mox. Cicero *pro Cæcinnæ. Qui quod spondu, quâ in re verbo se vno obligauit, non facit &c.* Itemque ex *sponsu* agere est ex stipulatu, in *d. l. 7. ff. de verborum significatione, & d. l. 19. §. dictum ff. de adil. edicto*, & apud Varronem & Gellium. Denique idem Gordianus, qui huius l. auctor est, eodem semper sensu *spondendi* verbum extulit, pro promissione facta ad præcedentem stipulationem, veluti in *l. si super 9. Cod. de transactionibus*. Ad rem. Non igitur in specie huius legis Lysaniæ pollicitatio nudam intra promissionem stetit, verum solemnitate verborum fidem suam obtinuit spondundique: Curia scilicet vel Magistratu stipulante, &

Lysania ita fermè spondente, *spondeo promittoq;* vel *spondeo inq; me recipio.* (vt Cicero 13. *famil.* 17.) *me Barsatoram latronem inuenturum.* Et profectò grauior hæc res & causa erat, grauius negotium, quàm vt nudam intra promissionem staret: Quò enim grauiora sunt negotia, eo arctioribus quoq; proculdubio vinculis adstringi solent, cuiusmodi certè est vinculum stipulationis, vt vocatur *lege 6. Cod. si certum per. Lege 3. Cod. de usuris:* quæ utiq; obligationum firmandarum gratia inducta est. *Quicquid adstringendæ 99. ff. de V.O.* quaq; firmitas obligationum constringitur, vt Paulus scribit, *lib. 5. Senten. titul. 7. §. 1.* vt omittam, quæ de ipso *stipulationis* nomine in id vulgatissima sunt.

Et hætenùs quidem sponsio facta dicitur à Lysaniâ, *se Barsatoram latronem inuenturum.* Neq; additur, vt in tanta alioquin re fieri amat, ac nominatim in latronibus, bannitis, hostibus publicis, diffidatis eruendis comprehendendis, præmiurne aliquod, *μίσθητον, δόσθητον*, ob indicium, indicinam, Lysaniæ publicitus promissum fuerit. Quod tamen & hîc factum facile admittam, etsi id lex non dicat: Pauci quippe in has sponsiones veniunt, nisi præmio, speue præmij inuitati. Quomodo sane etiam ob indicium comprehendendi furis sæpe quid promittebatur, promissumque iure debebatur. Paulus 2. *Senten. tit. 31. de furtis. §. 24.* vt & indicia seu indicij præmia promissa publico præconio, si quis fugituum redderet, aut commonstraret, vt apud Petronium. c. 57. Apuleium, Senecanum, Fortunatianum, Fortean igitur alicuius honoris in ciuitate municipiæ spes

Lyfaniae oblata, aliterue fides eius præmio pignerata fuit, quod utrique minori occasione fieri solebat, veluti ob ornatum, & publici operis promissi tantum, munerisue seu ludi gratia, ut apparet *ex titulo de pollicitationibus*. Quamto magis in re quæ ad pacem publicam & securitatem Reipublicæ pertineret? Neq; etiam retrò additur hæc l. utrum pœnali sese Lyfantias sponsione seu promissione deuinxerit, ut cœteroquin pœna stipulationibus adiciebatur: etiam cautioni iudicio sisti: *si duo* §. l. *si procurator*. 14. ff. *si quis cautionibus*. l. *quotiens quis* 81. l. *si stipulatus* 97. l. *si ita stipulatus* 97. l. *ita stipulatus* 126 §. vlt. ff. *de verborum obligationibus*. Quicquid huius utriusque sit, id ad propositam quæstionem minimè pertinebat: id enim saltem quærebatur, utrum Lyfantias qui fidem suam semel obstrinxerat, in hac facti specie sponsionem suam omnimodis implere deberet, quibusque mediis seu remediis eò adigendus esset.

Et quidem sponsionem, quod secundo iam loco notandum est, de *Latrone* inueniendo: Latrone i. eo qui ferro armatus pacem publicam & securitatem turbabat, viatores viaq; proculdubio infestas habebat, prædasque ex insidiis agebat, *ἑνδεδωκω*, subleffor, *καταχρηγός*; id enim *Latronis* appellatione intelligendum vltiori probatione non eget. Quanquam & *Latronis* *ληστῆς* nomen sæpe effertur pro seditionis Principe, quæ seditio ut sine armis non mouetur ita ad eadem ferme progreditur. Et quidem sponsio interuenit de *Latrone*, non vulgari aliquo, seu de *Latrunculo* inueniendo, verum de Famoso aliquo latrone,

ut famosi Latrones appellantur *Lege 18. §. pen. ff. de pœnis*: insignes, *lege 6. ff. de appellationibus*. Famolos scilicet Latro erat Barlatoras, nominatissimus, *παραλῶρας, Μησημος*, ut de Barrabâ quoque latrone dicitur *Math. 27. v. 16*. quique ideò de nomine suo hic designatur. Dux ipse scilicet, & caput inter *συσαιντας*, factionis Latronum, *ἡ ληστικῆς*, seu latrocinialis manus signifer, *λήσδεχρος* vel *λήσδεχης*: Nempe enim Latrones insignes saepe in Duces & latronum capita euadunt, & Latrocinia eorum in bellum: sic ut nonnisi Duce huiusmodi capto cœsare requies Latrocinij esse possit; nam sicut acies funditur duce occiso, ita Latrocinium; sic enim aliò passim alij dilabuntur, publiceq; adeò interest maximè, ipsius Ducis quoquo modo potiri, ut loquitur Tacitus. Huiuscemodi Latrones famosi fuere: verbi gratia, *Apuleius* proscriptus, & *Sextus Pompeius* apud Appianum, *Virgatus* in Lusitania: *Spartacus* item: ut & *Corocota* in Hispania, auctore Dione sub Augusto: qui Imperator ei qui viuum eum caperet *ζωγῆσαντι αὐτὸν* ingens præmium pollicitus fuerat: *Tacfarinas* item Afer sub Tiberio, de quo vide Tacitum: *Claudius* latro sub Seuerò Imperatore, ante hos 40. fermè annos, qui Iudæam Syriamque prædabatur, eodem Dione teste: ut & *Bula* latro in Italiâ, eodem auctore: De hoc inquam genere latro erat Barlatoras, quem Lysanias decurio inuenturum sese spononderat, quemque publicè inueniri, capi, exhiberi intererat.

Cæterum Barlatoræ & Lysaniæ nominibus satis monemur, famosum hunc latronem per Orientem

fuisse; & quidem exterę gentis : quomodo & *latrunculi exterę gentis* quidam memorantur à Pomponio. *leg. 6. ff. de captiuis* : proculdubio qui Syriam infestabat, aut Mesopotamiam : siue is Arabs fuerit, siue Persa, siue ex vicinis ibi regionibus. De *Lysania* equidem nomine nemo qui historiam gentis Iudaicę legerit ambigat, per Syriam nominis istud frequenter percubuisse. *Barsatora* certè quoque nomen gentibus illis proprium fuit: quod similia ibidem passim nomina ostendunt, in quibus omnibus *Bar-* filium significat: vt ecce, *Barzaphoras*, Persarum Satrapa apud Iosephum, *lib. 14. Antiquit. c. 23. & de bello Iudaico lib. 1. cap. 11.* vbi & *Lysanias* pariter memoratur. *Bardanes* Parthorum Rex apud Tacitum. *Barzimeres* Ammiano Marcellino. *lib. 30. p. 452. 453.* *Bar-chalba*, eidem *lib. 31. p. 328. 329.* *Barchochebas* Hadriani tempore, de quo Thalmudici scriptores, *titulo de Syne-drio cap. Helec 26.* Iustinus martyr *Apol. 2.* Iacchiades ad *Danielem 11. 34.* Eusebius, *hist. Eccl. lib. 4. c. 6.* & in Chronico circa A. D. 136. qui quidem ita dictus à Chocheba vico Galileę: ex euentu verò filius mendacij. Similis & *Bargioras* sub Tito: de quo Tacitus *lib. 5. histor. c. 12.* & Iosephus *de bello Iudaico*: *Barsemius*, Atrenorum Rex, Seueri Imp. temporib. qui Nigri partes fouerat, de quo Herodianus, *lib. 3.* *Bardezanes* hæreticus ex Edessa Mesopotamię, de quo Epiphanius: Pluresque alij qui in Nouo Fœdere memorantur: *Barrabas* & ipse quem dixi *λυστης Πιπση*. & *Barionas*, *Bartholomæus*, *Bariesus*, *Barnabas*, *Barsabas*, *Barthi-mæus*. Omitto alia huiusmodi patronymica quia innumera.

innumera. Nos verò certius quid adhuc hanc in partem statuere possemus, si liqueret nobis vbinam *Auxius* iste, ad quem hæc Gordiani epistola seu constitutio emissâ est, constiterit, officioq; functus fuerit. Certe Gordiano Imperatori ipsi rem fuisse comperio, non tantum in *Africâ* cum Mauris, verum etiam in *Syriâ* cum Persis, qui post Alexandri Seueri mortem partes illas infestabant: in quorum etiam tandem finibus idem Imperator Gordianus occisus est: sic vt ex his forte famosus hic latro fuerit, si non belli Persici incentor vel instigator, prædarum saltem & incursionum, vel certè tumultuum auctor: quem ibi capi cœdiue publice plurimum intererat, vt ita factio scelerata concideret seu frangeretur. Verum hæc in medio relinquimus.

Illud saltem probabile, *Barfatorum* ita adscititio nomine dictum, quasi filium latebrarum, & latendi peritissimum: *Satur* enim lingua Hebraica significat abscondere, occultare, & *Satara* Arabicè est tegere, protegere.

Ergo, quod *tertio* loco notandum est, exortus ingenti vt præ se ferebat animo, patriæque ductus amore, *Lysanias*, qui se famosum hunc latronem *inuenturum* spondit. Non hæc scilicet pollicitatio fuit sumptus alicuius vel erogationis aut liberalitatis in Rempublicam faciendę, non muneris seu ludi exhibendi, non operis alicuius excitandi, quales sunt probabiles satis alioquin pollicitationum species, de quibus est titulus expressus in *Digestis de pollicitationibus*: Non item sponsio promissione nudę alicuius delationis

tionis

tionis aut indicinę, de quibus est quoque eiusdem Gordiani non vna constitutio: Verum maius quid, & Reipublicę fructuosius, inueniendi scilicet Latronis publici & famosi: *Inueniendi*, id est, non nude alicuius ad hoc operę, opis consilijue sponsio, verum rem effectam reddendi, latronis inquam capiendi, corripiendi, exhibendi, sistendi, id enim hęc est latronem inuenire: *Inuenire* est in rem venire quę quæritur, vt nostri non adeo absurde, rem quamcunque in abdito locatam non tantum eruere, peruestigare, occultam demonstrare, vt Apuleius *lib. 6. p. 176.* deprehendere, verum etiam comprehendere, apprehendere, nancisci, occupare, adsequi, inuentum quid sistere, exhibere: & sic inuenire cum effectu: Et cum de reo inueniendo agitur, simul tradere; *ἑλκεῖν δόρυ*, offerre Iudicibus, in publicum deducere; quę voces alioquin hac in re proprię sunt, vel certe comprehendendi facultatem dare: quomodo apud Paulum. 2. *Sent. 31. §. 24.* dicitur *ob indicium comprehendendi furis premium promissum.* Similiterque inuenti desertores dicuntur. *l. 11. C. Th. de desertorib.* vt & Asturiani latrones. *l. vn. eod. Cod. de Asturianis.* Eodem sensu, quod huic geminum est, quis dicitur fugitiuum inuenire, *lege 35. §. 3. ff. de contrahenda emptione*: sic & aliàs inuenire, colligere & tollere pro eodem tumuntur *lege 43. §. 8. ff. de furtis*: sic & in litore inuenire, *lege 3. ff. de rerum diuisione*, & exinde §. 18. *Inst. eodem titulo*: sic & thesaurum inuenire *lege 63. ff. de acquirendo rerum dom.* & exinde §. 18. *Inst. eod. tit.* & *l. 63. ff. de adq. rer. dom.* & exinde §. *thesauros Inst. cod. l. 4. v. non fit ff. ad l. lul. peculatus*

culatus l.3. & vlt. ff. de iure fisci : Quâ in re sollemnis est Interpretum decisio ad thesaurum acquirendum non nudam inuentionem sufficere, verum requiri insuper apprehensionem : sic & Ἀρετὰ dicta inuentionis præmia d.l. 43. § 9. Sic & *inuenire* quid pro adquirere, oppositum ei quod perit, vt notat Donatus in *Eunuch. Terent. Aet. 1. se. 1.* Eodemque modo seu sensu apud Græcos ἀεῖπεν : passim etiam in sacra scriptura vsurpatur loco, *adsequi*, vt in loco illo *querite & inuenietis*. Ergo inuenire personam, remue, à priori ad consequens, est ita inuenire, vt similea occupetur, exhibeatur, comprehendatur : & inueniendi sponsio, ἐμφανείας ἢ ἀξασάσεως ὁμολογία, vt alloquin Græcis *Cantio iudicio sisti*, seu vadi-
monij pro alio promissio, dicitur ἐμφανείας ἢ ἀξασάσεως ἐγὼ. Sic sane & in ipsa præconij formula apud Plautum in *Mercatore actu 3. Sc. 4.*

Certum est, præconium iubere iam quantum est conducier.

QVI VIAM INVESTIGENT, QVI
INVENIANT : *post ad Prætorem*

Ibo orabo., vt conquisitores det mihi in vicis omnibus.

Ac nominatim in Latronibus & Latrocinantibus adprehendendis vox hæc *inueniendi* propria fuit, & στυγνολογία, pro omni videlicet opera opereq; & ἀποτέλεσμα, in opprimendo Latrone; quia & potissimus in eo labor vertitur, Latronem inuenisse, quàm vincere : vt eleganter Florus, lib. 1. cap 3. *Ligures imis*

*Alpinum iugis adhaerentes inter Uaram & Macram flumen, implicitosq; dumus siluestribus maior aliquanto labor erat inuenire quàm vincere: tuti locis, & fuga, durum atq; velox genus, ex occasione magis latrocinia, quam bella faciebat. Idemque de Balearibus, lib. 3. cap. 11. dilapsi in proximos tumulos quærendi erant ut vincerentur. Et certè cum præcipuæ sint latronum artes, latere, (vnde etiam *latronibus* proculdubio nomen, sed & ipsi *Barsatores*, ut antea indicauimus) præcipuum quoque ad illos conficiendos est inuenisse. Quare, ut rem verbo finiam, in hâc lege nostrâ *inueniendi sponsio*, mox *exhibendi* necessitatem iniungere dicitur & definitur: De quâ alioquin *exhibendi* voce eiusque vi & potestate videnda est *lex 2. ff. ad exhibendum lex 3. §. 8. 9. ff. de tabulis exhib. lex 3. §. 8 ff. de homine libero exhib. lex 22. 246. ff. de verborum significatione*. Ergo ipsa sponsio Latronis inueniendi, exhibendi quoque vim in se continebat: quod etiam Baldus & Angelus hic agnoscunt, vocem scilicet *inueniendi* ita communi consuetudine accipi: Et sic exhibendi necessitas in hâc lege supponitur vi ipsâ, verbo sponsionis inueniendi, quâ Lysanias se Latronem *inuenturum* sponponderat, non verò de eo dubitatum, ideòue relatum ad Gordianum fuit, quod vulgares interpretationes volunt. Verùm de causis quibusdam singularibus quærebatur, quibus Lysanias officium explere suum fidemque liberare sese posse negabat, & retrò de mediis, quibus Lysanias ad fidem præstandam ac nominatim si dolo culpaue quid admisisset compelli posset, tandem de processu hac in re.*

Cæterum

Cæterum, quod in hac facti specie seu sponsione hîc postremo loco notandum est, sponsio hæc latronis, & famosi quidem, inueniendi (de quibus tribus hæc actum est) à *Decurione* facta dicitur. Decuriones scil. Curia suæ in municipiis, ciuitatibus, oppidis, vicis, Senatores quodammodo fuisse, notissimum est: de quibus ipsis alioquin, vt omittam peculiares de his titulos, extant alia quoque eiusdem Gordiani Imp. Leges: puta *lex. 2. Cod. de his qui in exilium dati. lege 2. Cod. de Tabul*: imò & de Curiis seu ordinibus est eiusdem *lex 1. 2. Cod. de seruis Reipubl. l. 2. Cod. de profess. & medicis*. De his dixisse in summam sufficiat, in Decurionibus, seu in Curiâ, vires, neruos animamque & radicem ciuitatum constituisse, de quo extant egregia quoque Libanij loca. Orat. *Ἐπὶ τῶν, ὡς ἔστιν* p. 10. in *Iuliani necem* p. 297. in *Antiochico* p. 317. Orat. inedita *aduersus Icarium*, & insignis quoque. Nouella *Maioriani* 1. & Cassiodori *locus 2. Variar.* Nempe enim, vt decuriones erant Nobilissimi, Primi, potentissimi, per ciuitates, eorumque territoria; ita Reipubl. munia *ἀποδομὰς* per hos administrabantur tolerabantur; (ponte partim, de quo titulo *de pollicitationibus*, & nominatum *lege 9. eod. titul.* quomodo & in vniuersum spontanei quidam decuriones erant: partim officij seu muneris necessitate. In quibus erat & pacis publicè tuendæ studium, proinde & in eruen-
dis malis hominibus & latronibus sedulam ministerium seu opera. Atque postremum istud idè, quod ij per ciuitates eorumque territoria possiderent, *tenderentue* (quâ postrema voce Capitolinum nonnulli

in *Perinace* vsum volunt) seu, ut loquitur Apuleius, *extra urbem totam & pomerium colerent*. In quibus etiam Decurionum terris seu territoriis sæpe Actorum, procuratorum, colonorum connuentia, collusione, rei latebant: Imò ipsi nonnunquam decuriones *ἀγροτάων* & patrocinium vel latebram reis præbebant: Quâ causâ ipsis etiam Decurionibus pœnas haud rarò impositas legimus, si in territoriis seu terris eorum rei latentes deprehenderentur: vide *Legem 45. 46. Cod. Theod. de hæreticis*: & *Principalibus* potissimum inter hos: *Lege 22. & 40. eodem titulo*, & *Lege 4. ne sanctum baptismum*: seu *Primatibus*: de quibus vide *Legem 13. Cod. Theod. de desertoribus*, & *Legem 4. eodem Cod. de decurionibus*. Quin & ipsos decuriones, & in his quidem principales, latrocinij infamia quandoque laborasse discimus ex Mandatis, quæ Rectoribus Prouinciarum de more dabantur: *leg. 23. §. vlt. ff. de pœnis*. Hinc igitur iam decuriones latronibus inuestigandis, inueniendis idonei apprimè fuere: & verò *Lysanias* decurio ideo ante alios, egregius animi, in specie huius Legis operam in id suam & sedulam Reipublicæ spondit. Etsi alioquin latronibus quemadmodum & fugitiuis, inuestigandis, comprehendendis, varij olim subinde diuersis nominibus præpositi essent. Huius generis erant. 1. *Stationarij*, de quibus sunt notissima *Suetonij*, & *Tertulliani* loca, & *lex 1. § 2. l. 4. ff. de fugitiuis*: l. 8. *Cod. de accusat*: &c. 2. Erant *Irenarchæ*, de quibus est *lex. 16. ff. de custodia reorum*, & peculiaris titulus *viroq. Cod. vbi notandum etiam in Codice Iustiniano additum, ut idonei*

idonei Irenarchæ à decurionibus nominentur : quod Codice Theodosiano non habetur , vnde tamen lex illa Codicis Iust. desumpta est : illud enim hætenus ibi cauetur , Præfectum prætorio pacis per prouincias præsidium *locupletioribus* committere debere: Quod quidem tamen etiam de decurionibus accipi possit , qui , vt dixi , locupletissimi per prouincias erant. 3. Erant & latronibus inuestigandis præpositi *latrunculares* , de quibus *lege 6. §. vlt ff. de Iudiciis* *λησοδικταί , Εισκαλύτται , ἀποπλισαί* , & similes , de quibus Iustinianus *Novella. 7. 8 cap. 12. 13. & 34.* Quibus haud absimiles erant *Diocmitæ milites* , de quibus Ammianus Marcellinus & Capitolinus. 5. Imò & ad *Defensores ciuitatum* spectabat , latrones comprimere , de quo exstat elegans admodum vtroque Codice lex *per omnes Regiones, de defensoribus ciuitatum* : vbi & Patrocinia latronum remoueri iubentur , quæ fauorem reis & auxilium scelerosis impertiendo maturari scelera faciunt : quomodo & *l. congruit ff. de off. Præsidis* dicitur , latrones sine receptatoribus diutius latere non posse : & Iurisconsultus *in lege. 1. ff. de receptatoribus* , pessimum genus esse Receptatorum , sine quibus nemo latere diu potest : vbi etiam subiicitur , eos perinde puniendos atque latrones , inque pari causâ habendos eos , qui cum adprehendere latrones possent , pecunia accepta , vel subreptorum parte dimiserunt. Tandem Paulus quoque *lib. 8. Sent. titulo 3. §. 4.* Receptores aggressorum itemque latronum eadem pœna affici qua ipsos latrones : sublati enim susceptoribus , grafsantium cupido conquiescit. Quæ quidem po-

strema hîc etiam à me cumulata sunt , quod ex his appareat , vt & ex toto titulo *de Receptatoribus* , de receptatoribus nominatim latronum ferme , agi cum de receptatoribus agitur. Ad rem. 6. Sic & *Inquisitores* olim peculiare alij fuere , veluti fugitiuis eruendis , qui *fugitiuarij* dicti : leg. 15. 18. ff. *de præscriptis verbis*. leg. 1. *Cod. Theod. si vagum petatur mancipium* : vide & *titulum de Fugitiuis* & *Pauli Sententias*. Apuleium lib. 6. *Lucianum in fugitiuo* : Quomodo & *Inquisitores* fuere hæreticorum quorundam , qui ad imam scil. sceleris nequitiam peruenerant , in specie leg. 9. 13. in fine : leg. 14. 15. 31. 35. 52 *Cod. Theod. de hæreticis*. Tandem & desertoribus inquirendis Tribuni & protectores missi : de quibus titulo *utriusq; Cod. de desertoribus & occultatoribus eorum*. Et hæc de personis quæ latronibus eruendis præpositæ fuere. Accedat his , quod per libellos quandoq; vel per præconium , seu per prædicationem , præmium publicè proponi solitum his qui Latronem inuenissent ; delatoresq; adeo & inuestigatores horum præmio excitos. Quomodo & iis qui hostes publicos occidissent præmium publice promissum : cuius exemplum v. vel apud Capitolinum in *Maximinis* : Tot , inquam , personæ , tot officia , latronibus inuestigandis inueniendis subinde destinata , imo & præmia proposita. Verum sæpe vnius hominis *ἐλχωνεία* , & potentis , animosi , locorum & regionum , quæ fraudi latronumq; dolis accommodata sunt , gnari industria solertia & sagacitas (quæ in inueniendo latrone potissimum requiritur : quomodo & ipsa vox *ἀεὶσθεν* apud Græcos à sagacitate

fugacitate nomen habet) eiusmodi negotium melius certius conficere potest, quam vel præsidis longinquatæpe & tarda auxilia: vel in id destinatum officium & ministerium quandoq; venale, sæpe minus prouidum, vel præmium publice propositum. Hinc igitur decurio Lysanias in specie huius legis negotium istud in se recepit latronemq; inuenturū se spondit.

II. Et ita quidem hætenus de sponsione seu de promissione qua Lysanias decurio in se receperat, sese inuenturum latronem Barsatoram. Et sic de priorē huius legis & dissertationis parte. Nunc de *sponsionis istius vi atq; effectu*; quæ altera iam diatribæ nostræ pars est. Igitur cū Lysanias fidem non præstaret, seu Barsatoram latronem non exhiberet, causis fortè nonnullis obtentis, eā de re ad imperatorem Gordianum itum relatumq; seu super eo consultus is fuit, vt ferme de decurionis pœnâ a d Principes relatum, *lege 2. §. 1. de bonis eorum qui ante sentent*. Gordianus, inquam, Tertius, qui Imperium sex annos tenuit, ab A.D. 240. ad 246. Et consultus ab *Auxio*: quem Magistratum municipale fuisse oportet, veluti Duumvirum: de quibus alioquin Magistratibus est non vna eiusdem Imp. Gordiani constitutio, puta *lex 3. Cod. quando prouocare non est nec: lex. 1. Cod. de periculo nominator. Lex. 3. Codice Magist. conuen. lex. 14. Cod. de excus. tutor. lex 1. Cod. de vacat. publ. mun. & de Duumviratu nominatim d.l. 3. Cod. quando prouoc. non est nec:* Magistratum inquam municipale Auxium fuisse oportet: Vult quippe Gordianus Lysaniam compelli ad exhibendum latronem & ni id faciat, transmitti

ad Præfectum prætorio, vel ad Præsidentem provinciæ: quæ duo Magistratibus municipalibus incumbabant; compellere videlicet obnoxios Reipublicæ, ad fidem suam liberandam, officiumq; præstandum, & si res maiorem notionem, vel animaduerſionem requiret, ad maiorum Iudicum cognitionem rem reosq; transmittere. De quo postea.

Et rescripsit Gordianus Imperator ad consultationem vel relationem *per Epistolam*: dicitur enim hæc lex *pars Epistola Gordiani ad Auxium*: de quibus Imperatorum epistolis, quæ Imperatoriarum constitutionum speciem constituiebant, quæq; erant ἀντιγραφὰ βασιλέων πρὸς ἀρχόντων ἀναφορὰν (vt Theophilus describit. v. *leg vii. C. de diuersis rescriptis*) iam notum est quicquid dici potest, etiam ex Notitia Imperij. Aristidis Oratoris super his locus inter alios *Orat. in urbem Romam* insignis, ubi ait Imperator es sedentes epistolis totum orbem Romanum rexisse διμάρχεια πολλὴ καὶ θυμῷ πᾶσαν ἀγαντῶ οἰκουμενῶ δι' ἑπιστολῶν. Addo, in veteri quadam inscriptione, quæ Romæ, memorari, *Numisium Quintianum U. P.* qui Gordiano AB EPISTVLIS LATINIS fuit.

Quod rationem temporis attinet, est hæc Gordiani lex sine die & Consule; quam tamen ordo legum sub hoc titulo de *fideiussoribus* positarum suaderet, datam Anno primo Imperatoris Gordiani: seu Anno Domini 240. quandoquidem proximæ deę sequentes eiusdem Imperatoris Gordiani constitutiones eo ipso Anno datę sunt, quibus posterior seruato temporis ordine hæc esse non potest: cum Triboni-

nianus

nianus & ipse in Constitutionibus collocandis sub singulis Codicis titulis, imò & eo ipso etiam titulo, temporum & annorum seriem secutus sit: Verùm in hoc vim nunc non pono: quandoquidem iam Iustini-
niani quo dies & consul hîc intercidiſſe potuit, atq; ita è Codice Gregoriano vel Hermogeniano hanc constitutionem deprompsisse: sic vt ipse nesciuerit, cui anno ea congrueret, satis habens, eam inter Gordiani leges referre, etsi die & Consule careret.

Et respondit Gordianus, proculdubio *Misitheus* doctissimi & eloquentissimi viri *Præfecti prætorio* sui, soceriq; etiam tandem optimi, consilio: cuius cæteroquin dispositione Imperium tum feliciter regebatur, Gordiano tum admodum iuvene, vt testatur Capi-
tolinus. Adhibitis etiam Iurisconsultis aliis, velut super re magni momenti: quomodoidem Imperator *Gordianus* aliàs quoq; Iurisconsultorum seu prudentum responsa constitutionibus suis non vno loco præfert: *lege 4. Cod. de collation. l. 1. Cod. quibus ad libertatem*: ac nominatim Papiniani, *leg. 12. Cod. de legatis*: Pauli, *l. 6. Cod. de nuptiis*: Modestini coætanei sui, *l. 5. Cod. ad exhibendum*: Quæ alioquin ætas summos viros & scriptores alios tulit: Origenem, Ammonium Philosophum Christianum, Censorinum, Plotinum, Longinum, Africanum, historiarum scriptores alios. Verum hæc obiter, non ingrato prorsus, vt opinor, diuerriculo.

Quidnam igitur ad hanc consultationem seu relationem rescribit & responder Gordianus? Nempe, Lysaniam Decurionem compellendum esse Barsato-

D

nam Latronem exhibere (quomodo sanè etiam is qui pro alio cauit, exhibere cogitur, *leg. 17 ff. de iniur. vocando*) aut transmittendum eum ad Præfectum prætorio, vel ad Præsidem Provinciæ. Ergo præsupponit velut rem indubitata[m] Gordianus, sponso[m] hunc ex hâc sponsione Reipubl. regulariter teneri, & nisi opportuno tempore in latrone inueniendo operam suam impenderit, fidemq[ue] adeo liberauerit, eo nomine conueniri ex sponso puniriq[ue] posse: vt cæteroquin is qui facere aliquid, ex stipulatione fortè, tenetur, si cùm facere potuit & debuit, non fecit, pœnam incurrit: de quo vide vel Menochium *de Arbitrariis lib. 4. casu 498*. Quantò magis, vbi Reipublicæ sponsio facta fuit, & quidem in re ad securitatem publicam pertinente? sicuti retrò, Respublica tuitionem suam tale quid pro eâ in se recipientibus, vel exsequentibus omni iure debet.

Et moueri tamen hoc fortè casu non vna dubitandi ratio poterat, non vna iuris species à Lysaniâ obtendi, quæ iustæ Orationis materiam implere, & excusationi alicui seu *ἡμετέρας* locum facere posset. Iam primum enim fingamus, Lysaniam solo Patriæ amore ductum, meraq[ue] *ἀντιπατριᾶ*, nullaq[ue] etiam fors mercede auctoratum, id in se recepisse spondidisseq[ue]: certe, non vltra vrgendus videri possit, neq[ue] sponsio hæc propensaq[ue] voluntas in noxam eius vel necessitatem trahenda. Sic enim etiam ij qui spontaneum munus operamq[ue], vel etiam opus, in Republ. polliciti sunt, ex pollicitatione cogi non possunt: nisi si ob honorem sibi decretum vel decernendum promiserint,

miserint, vel nisi etiam cum sine causâ promississent, id cœpissent, *toto titulo de pollicit.* Secundò fingamus, Lysaniam per iactantiam & effuso sermone caloreue, vt multis & quidem inexpertis arduum nil videtur, Mauorūque ventosa in lingua est, id spon-
disse, certè in necessitatem id trahi, suaq; , vt Poëta ait, nunc promissa reposci, seuerum nimis videatur: cum & aliàs iactatio ad præcisam necessitatem non vocetur. *l. 19. §. 2. ff. de adilit. Edicto: vt & quæ nudo sermone ex ore fugit professionis licentia & temeritas seu accusatio. l. 5. C. Th. de accusationib.* Tertio, etsi largiremur, pretio pigneratam Lysaniæ fidem, sed cui facilis initio res visa fuerit, verùm postea rebus ipsis plenam periculi alicuq; comperisse, imò impossibilem deprehendisse, cuiq; intelligere deberet explere se id officium non posse: vt multa præmore fronte prona videntur, vbi experiãe cum maximè ardua sunt: multaq; item præter spem atq; inopino, vsu-
venire solent, quibus circa noxam seu culpam destinato potiri non licet, sponsoresq; adeo promissiones suas destituere possunt, vt loquitur Tertullianus *adu. Hermogenem. c. 18.* honestosq; & faciles alioquin conatus spes sæpe frustrata est. v. g. quia sponsor, qui in se quid recipit sponditq; , ab aliis secutorib. ministrisue, qui & ipsi opem auxiliumq; in id suum polliciti fuerant, deceptus est, vel ijdem, viles vt sæpe animæ, minus sollicitum prudensue ministerium exhiberunt: siue quia optima consilia fors, imò prouidentia diuina veritat, & insperata magis accidunt. quàm q. e speres, præsertim hâc in re, vbi de latrone inueniea-

do agitur, deq; venatione eius, sic vt dicam αἰθρο-
 ποθνεῖα, quemadmodum de venatione ferarum di-
 citur, multa accidere solere & posse, vt fera non ca-
 piatur. l. 5. ff. de adq. rerum dom. & exinde Inst. eodem ti-
 tulo: quia vt supra iam notatum est, latronem via-
 rumq; subfessorem, ἑφεσθρον, inuenire quàm vincere
 difficilius est: & idem ille fors latro, de quo sponsum
 fuerat, post sponsonem factam non ad solita tantum
 & inaccessa sese latibula recepit, fugæq; præsidium
 mandauit, vt Apuleius loquitur, verùm etiam gli-
 scente famâ in se moueri machinas mage-maiores, &
 ipse magis magisq; sibi cautum iuit: & in summam
 latrones de facili elabuntur: sic vt inuenti etiam non
 inueniantur: quod de Bul. Felice latrone sub Seuerio
 Imp. Dio eleganter scribit: ἔτε ἐωρεῖτο ὁρώμενος, ἔτε
 δεισκέτο δεισκόμενος: Quod quidem euenire solet,
 vt omitam artes alias, siue latronum μεγαλοδωεῖα,
 & effusis muneribus, siue etiam ἑσφία, solertia, quæ
 in latronibus ingeniosissima est: sunt enim Latrones
 huiusmodi φάσματα μᾶλλον ἢ ἄνθρωποι, vt loqui-
 tur Zosinus, lib. 4. p. 771. præsertim si sint veterani
 latrones, vt Petronius eos vocat: Cuiusmodi plures
 hæc ætas nostra vidit & experta est. Deniq; non ani-
 mus, sed occasio sæpe desit ei, qui quid sponpondit
 seu in se recepit: visq; maior aliqua, δεσβία, consilia
 hominum miscet. Vt proinde huc aptari possit,
 quod de vadimonio pariter ex fontica causa deserto
 iure cauetur, titulo si quis cautionibus, & l. vii. ff. qui satis-
 dare, vbi Paulus; qui iurato inquit promisit iudicio sisti,
 non videtur peierasse, si ex concessâ causâ hoc deseruerit.

Senecaq;

Senecaq; adeò dictum 4. de benef. 39. Posteaquam enim dixit, *sponsum descendam, quia promisi, sed non si spondere in incertum inbebis, si fisco obligabis, subest, inquam, tacita exceptio, si potero, si debebo, si hac ita erunt; effice ut idem status sit, cum exigitur, qui fuit, cum promitterem: destituere leuitas non erit, si aliquid interuenit noui: Quid miraris, cum conditio promittentis mutata sit, mutatum esse consilium? Eadem mihi omnia presta, & idem sum: Subijcit, *Uadimonium promittimus, tamen deseritur; non in omnes datur actio: deserentem vis maior excusat.* A quâ etiam sententiâ haud adeò abludit initium legis 38. ff. de solutionibus. Omnia tandem honesta opera voluntas inchoat, occasio perficit, sæpeq; honorata virtus est, etiam ubi eam fefellit euentus: nec infelix virtus amittit gloriæ titulum. Quid est igitur, cur sponso-rem hâc in specie eò forte adigas, quò nemo tenetur? ad impossibile scilicet. Quid est, cur propensum saltem in Patriam studium tam inmodico & acerbò Imperio *καὶ ἀνεξέδικοις* vrgeas? Cuius metu non possunt non deinceps honestissimi quiq; Patriæ amantium conatus retundi, si eo iure præfractoque secum olim agi posse prospiciant, uti sibi aduersi casus, vel improperi, quæq; ex improviso contingunt, vel ministrorum iniuriâ, contra ius falsq; omne imputentur: Quod linguâ factiosi multi ignauâ opera facere solent. Et hæc quidem pro Lyfaniâ.*

Verùm aliæ contra rationes in proposita facti specie contra Lyfaniam afferri militareq; poterant. Et primò quidem repetendum, de *sponsione* hîc agi, quò utiq; descenditur non calore vel leuitate aliquâ, ve-

rum certo tantum pensóq; animi consilio, deliberato sedato animo, vt in genere eo animo ad stipulationes descendi solet, velut ad firmissimum & commune omnium obligationum adstringendarum vinculum, quod docuit Castrensis, & post eum cæteri, in *Rubr. de verborum obligationib.* & ibi Ripa n.2. qui ita quoq; sensisse Bartolum scribit in *l.1. §. si quis simpliciter ff. de V.O.* Secundò meminerimus, hîc agi de sponsione *Reipublicæ* facta: cui potissimum, si quid promissum est, incunctanter præstari oportet: Quod etiam peculiari lege Attica cautum, sub pæna capitis: *ἐάν τις υποχρόμνος τι, τὸν δῆμον ἢ βελήν ἢ δικαστήριον ἐξαπατήσῃ, εἰσαγγελίαν εἶναι πρὸς αὐτὸ καὶ ἀλῶ, θανάτου ζυμῖν*: vt refert Demosthenes in *Leptin. duobus locis*, vbi videndus & Vlpianus: vt & *Oratione πρὸς πτόθεον ὑπὲρ χρέους*. In cuius legis ratione reddenda aqua hæsit viro docto ad *leges Atticas* p. 431. Neque alia etiam ab hac lex est, quæ refertur, aliis tantum verbis, à Dicæarcho, in *Philoclem* p. 80. *ἐάν τις ἐναντίον τῶν πολιτῶν ὁμολογήσας τι πῶς αἴτῃ, τῶν ἐνοχῶ εἶναι τῷ ἀδικεῖν*. Non inquam alia est hæc lex à superiore: nam ὁμολογίας vox ibi non significat nudam confessionem, quod credidit idem ille vir doctus, verum accipienda ea est de solemni sponsione seu promissione: ὁμολογία, inquam, est promissio, sponsio, quomodo & veteres Glossæ non vno loco explicant: Et ita passim Græci Iurisperiti vsurpant, & in his Theophilus; imò ita quoque in libris noui Fœderis quandoque effertur; est & vbi allusione facta ad sponsionem, quæ in baptismo intercedit: vt iam à

viiiis

viris doctis obseruatum est. Ad alias rationes pergamus. 2. Iustissima præterea hîc suspicio oriri poterat, Lysaniam dicta sua tantum retractare, quæque pepigisset reculare, quæstu corruptum, pecuniâque adeò accepta, vel subreptorum parte latronem dimisisse: vt latronum fermè receptatoribus mos est, vt docet *lex l. ff. de receptatoribus*, vel certè euadendi spatium dedisse. 3. Adijce quod hac sponsione ducta Respublica fortè sumptus iam immanes fecerat. 4. Vel contra, hac spe vel sponsione delusa, alias inueniendi Latronis vias & rationes insuper habuit & amisit: vt proinde non debuerit Respublica tam inani spe & sponsione lactari. 5. Deniq; potuit in hac facti specie, sponsor ita se artasse, quomodo in simili loquitur *I.C. in l. 2. ff. si quis cautionibus*, vt occasionem inueniendi latronis neglexerit. 6. Et certè suis qui pollicitationibus Reipublicæ fraudem facerent, vel aliter negotiis eam implicarent, plecti iam olim soliti. Memorabilis est illa Ephesiorum lex, quam memorat Vitruuius *præfat. lib. 10.* qua pœna proposita erat aduersus Architectos, qui cum publicum opus curandum suscepissent, *polliciti* fuerant, quanto sumptu id futurum esset, non iusta æstimatione tradita, sic vt ad dictum impensa postea non responderet, vt ita discerent, diligentius modum impensarum ratiocinando explicare, neque Rempublicam ad infinitas sumptuum profusiones inducere.

Hæ, inquam, similesq; fortè aliæ rationes vtrinq; allegari, adferri, potuere, quæ rem ancipitem facerent, & vltiorem flagitarent cognitionem. Quare
ad

ad Imper. itum, qui responso suo adhibita distinctione
 sponforem vel compelli cogit illicò voluit ad exhi-
 bendum latronem si nihil scilicet obtenderet, quod
 cognitionem ulteriore & maiorem desideraret; &
 quidem veteri formula *ex sponsu*, quomodo dicitur
d. l. 19. §. 1. ff. de adili. edicto & apud Varronem & Gel-
 lium, & *d. l. 7. ff. de verborum signif.* compelli, inquam,
 quomodo similiter dicitur *l. 1. 2. Cod. commodati* com-
 pelli placitum implere, compelli agnoscere fidem
 susceptam: & quidem in hac specie ordinario Ma-
 gistratus municipalis officio: vel si detrectaret, cau-
 sasq; obtenderet, transmitti seu *remitti* eum ad Præfe-
 ctum prætorio vel ad Præsidem Prouinciæ. Pariter
 vt de pollicitationibus in civitatem factis Iudicum
 cognitio erat *l. 8. ff. de pollicitat.* Iudicum id est Recto-
 rum prouinciarum. Quo fine pariter Gordianus insp.
 huius l. sponforem ad maiores Magistratus trans-
 mitti seu *remitti* voluit, vt ipsi videl. cognita causa pro
 arbitrio suo decernerent, num iusta aliqua sponforis
 causatio seu excusatio esset, nec-ne, atq; ita prout res
 esset, vel ad præstandam fidem protinus adigerent
 niue faceret, eum punirent, vel retrò sponsionis gra-
 tiam facerent. Neque enim Cuiacio adfentiendum,
 qui decurionem *in h. l.* ad maiores Iudices *remitti* seu
 transmitti ait simpliciter, quod dolo malo latronem
 non sisteret: Transmitti enim iubetur ad causæ co-
 gnitionem. Res hæc scilicet in cognitionum nume-
 ro erat, vt implemet Gordianus alia in re loquitur *l. 5.*
Cod. si pendente appellat. quomodo & de latronibus
 ipsis cognitionis res erat, vt docet *lex 28. §. 15. ff. de pœ-*
nis, quæ

nis, quæ ideo ex Callistrati cognitionum libris desumpta est. In causæ porro cognitione, atque in arbitrio Iudicis in summam vertebatur, num sponsor probabilem causam aliquam & excusationem è supradictis aliamue non implendæ sponsonis præ se ferret: ut ita Iudex perpenso Iudicio (ut alia in re idem Gordianus loquitur *l. 7. Cod. de accusationib.*) pro motu suo, vel ad liberationem, vel ad condemnationem causa cognita procederet, & ut idem rursus Gordianus ait *l. 2. Cod. ad S. C. Turpil.* extra ordinem secundum iudicalem motum puniret liberaretue. Non itaque Gordianus statim ex hac Remissione Lysaniam damnari voluit, velut doli mali, fraudisue compertum, quod multi censent, verum & absolui prout res esset: atq; adeo ex integro audiri: sic ut non quasi pro damnato ilico habeatur, sed ut re integra quærat, & *παλιδικία* instituatur, exquisitis argumentis: quomodo & de transmissis, tum ab aliis, tum ab Irenarchis expresso olim mandatorum capite, Principumq; re-scriptis cauebatur. *l. 6. ff. de custod. reor.* cui concinit & *l. 7. Cod. de accusationib.* Absolui itaque voluerit Gordianus Lysaniam, si omnia fide bona eum egisse appareret, quæ virum bonum & sedulum oportuit: contra damnari voluit, si per eum dolo malo, secordiae, aut larioe culpa stetisset, quominus latro inueniretur: idque velut publico crimine, ceu receptatorem latronis: argumento inscriptionis *legis 1. & 2. ff. de receptatoribus: l. 1. & 2. Cod. Th. de his qui latrones & Pauli 5. Sent. 1. 5. 4.*

Ergo sponsores à Magistratibus municipalibus

E

ad maiores Iudices transmitti seu *remitti* voluit Gordianus, quia res hæc cognitionem desiderabat seu merebatur, & quia si ad pœnam procedendum esset, Magistratus municipales hanc Iurisdictionem non haberent. Nempe enim Magistratus municipales nihil meri Imperij habebant: nam & sic fures comprehensos ad Præsidem trans mittebant, teste vel Paulo apud auctorem coll. legum Mosaic: *iii. 7.* de que servis etiam supplicium his sumere fas non erat: verum in leuioribus tantum delictis in seruos potestatem habebant, modicamque castigationem. *l. 12. ff. de Iurisdic. l. 17. in ff. qui & à quibus manumissi*: veluti flagellorum *l. 17. §. 1 ff. de iniur.* aut lori *l. 15. §. 39. eod. iii.* Imò nec ea habebant, quæ magis essent Imperij, quam Iurisdictionis. *l. 26. ff. ad municipalem*: cui iungenda est, velut eòdem pertinens, & indidem desumpta, *lex 4. ff. de Iurisdic.* Denique Magistratus minores seu municipales erant sine Imperio *l. 12. ff. de iniuriis*: Imò nec Iurisdictionem suam pœnali iudicio defendere poterant. *l. 1. ff. si quis ius dicenti non obtemp.* Quæ omnia soli Magistratus maiores qui populi Romani Magistratus olim dicti, habebant.

Magistratus porro maiores, ad quos sponso rem hunc remitti seu transmitti iubet hæc lege Gordianus, designantur hi duo, *Præfectus prætorio*, & *Præses Provinciæ*, sub his enim positi obnoxijq; erant Magistratus municipales. Et in his quidem Præfectus prætorio, *amplissimus*, quo titulo eum cohonestat idem Gordianus *l. 3. Cod. quando prouocare non est nec*: qui suum ipse auditorium habebat, *l. lecta ff. de rebus*

cred.

cred. ad quem in criminalibus à Præsidib. Prouinciarum appellabatur, isque adeò horum iudicia retractabat, vt docet eiusdem Gordiani *lex 6. Cod. de accus. d.l.3. Cod. quando prouoc. non est necesse. l. 1. Cod. de vacat. mun.* Ad eum rei quidam criminum puniendi mitti debebant, teste Paulo *5. Sent. 12. §. 11.* Apud eundem restitutio postulabatur, quod idem Gordianus testatur *l. 1. Cod. de officio eius qui vic. al.* Idemq; signate in latrones animaduertebat, vt docet Seneca *2. de Clem. 1.* Huiusmodi porro Præfectos p. etorio, ne de aliis nunc dicam, vel in alia tempora curiositatem nunc immittam, tres sub ipsomet Gordiano deprehendens; In his, præter Misitheum, de quo supra occurrit Fabianus; ad quem extat eius constitutio *l. 5. Cod. de sentent. passis*: Ammonius, cui inscribitur *lex 2. Cod. de his quæ sub modo legata sunt*: Domitius, ad quem data est *l. 6. Cod. de off. eius qui vic. al.* Et hæc de Præfecto p. etorio, quantum ad rem præsentem satis sit.

Rectores verò seu præsides prouinciarum sub his viri clarissimi erant, vt non vna Gordiani constitutione vocantur. *l. 14. inf. hoc ipso titulo de fideiussor b. l. 9. Cod. de transact.* Iudicesque ordinarij erant. Ad hos rei comprehensi à Magistratibus municipalibus transmittabantur, vt iuxta hanc *l.* testis est vel Paulus *1. Sent. 6. §. 4 & 5. 23. §. 8.* & auctor. coll. legum Mosiacarum *tit. 7.* Ad eosdem à Magistratibus municipalib. appellabatur, vt vel idem Gordianus fidem facit *l. 1. Cod. de vacat public. mun.* Idem inter alia Iudices erant causarum, quæ ad vtilitatem Reipublicæ spectabant *d. l. 1.* Quare res hæc quoque ad Præsidis cognitio-

nem pertinebat; (vt loquitur idem Gordianus l. 4. *Cod. ad l. Fab. de plagiar.*) ac nominatim cognitio de sponſionibus, vt docet eiufdem lex 9. *Cod. de tranſactionib.* & maxime cū de decurionibus res eſſet, vt diſcimus ex l. 6. §. 7. ff. *de iniuſto, rupto*, & ex variis conſtitutionibus vtriuſq; Codicis: v. *Cod. Th.* l. 39. 47. 80. 87. 110. 118. 164. 175. 181. *de decurionibus*: Idem & decreta Ordinum confirmabat, vt teſtatur eiufdem Gordiani lex 1. 2. *Cod. de ſeruis Reipubl. manumitt.* Tandem ad Præſidis officium pertinuiſſe ſcimus, vt latrones & receptatores eorum conquirerentur, malisq; adeò hominibus ac latronibus prouincia liberaretur. *leg.* 13. ff. *de off. Præſidis*: *leg.* 1. & 2. ff. *de receptatoribus*.

Ad alterutrum porrò, vel ad Præfectum inquam Prætorio, vel ad Præſidem prouinciæ, Lyſaniam hunc decurionem ſponſoremq; tranſmitti iubet Gordianus: prout videl. alteruter in propinquo eſſet, vel Magiſtratui municipali viſum eſſet. Hæc enim iſtius alternatiuæ vis eſt. Quomodo & aliàs optioni *præuentioniq;* ſimili locus olim eſſe quandoque poterat, ſiue in tranſmittendis reis à Municipali Magiſtrato, vt in *h. l.* ſiue in vindicandis ab vno diligentiore è pluribus Iudicibus competentibus: ſiue etiam in eligendo Iudice à litigatore, vt *l. 1. Cod. de off. Rector. prou.* & *l. 36. C. Th. de appell.* Pariter vt ſimili alternatiuæ ſeu optioni in Eccleſiaſticis quoque negotiis quandoque locus fuit: referendi, inquam de fide agendiq; vel apud Metropolitanum prouinciæ, aut Exarchum diœceſeos, vel apud Patriarcham, vt velex ſolemni

Hieronymi

Hieronymi ep. 6. 1. discimus, & ex *cānone* 9. & 17. concilij Chalcedonenſis.

Et hæc quidem ad huius legis illustrationem ſufficiant. Vnde iam liquere ſatis puto, quàm prauis ea hætenus Interpretationibus deſcædata iaceat, quàm malè proinde in *praxin* vel rerum actum hætenus ea deducatur: Nos enim, miſſis aliorum Applicationibus, opinor, tutò iam eam l. vſurpabimus, i. vbi agetur de *καταλύσει τῶν ληστῶν*. i. de rationibus inueniendorum latronum, eorumque inhibendorum, de quibus eſt alioquin Cuiacij obſeruatio 11. *lib.* 19. vbi hanc tamen legem omiſit. 2. Cùm agetur de ſponſione vel pollicitatione Reipub. facta à priuato ſuper rebus ad vtilitatem & ſecuritatem eius pertinentibus, ac nominatim de latronibus inueniendis. 3. Cùm agetur de iis, quæ Magiſtratum Municipaliū cognitionem modum & Iuriſdictionem ſuperant, contrà quæ cognitionem maiorum Magiſtratum deſiderant. 4. Cùm de *Remiſſionibus* reorum agetur, nam & *h. l.* remiſſionis exemplum extat: de qua alioquin Remiſſionum materia Criminalium praxeon ſcriptores latè. 5. Cùm quæſtio agitabitur, num is qui in ſe quid recepit, vel mandatum ſuſcepit, vel pollicitus eſt, fidem explere ſuam ſemper, receptumque exequi cogatur. 6. Poſtremum vbi agetur de præuentione deq; concuſſu eiufdem cognitionis ad diuerſos ſpectantis. Quæ pleraq; hætenus hic incognita, tranſmiſſaue ab Interpretibus, quàm procul abſint omnia à vulgatis Interpretationibus, quiſq; iam facile diſpicere poterit, dummodo candidæ

4/ mentis. Nil enim moramur nonnullos de Arcadico genere, qui genuinum legibus sensum reddere, novos sed veros Intellectus præstare, errores communes castigare, leges demùm in aprium & praxin rerumq; actum vtiliter deducere, odioso hodie nomine, velut Critici tantum opus, & in his quidem, in iis qui vel maximè à verborum & syllabarum aucupiis absunt, differre solent. Suo illi per nos interim fruantur ingenio, repertisq; frugibus, glandibus porrò vesci pergant, nos enim hæc illis *ἀνεκέρτερον* non scribimus, neque apparamus.

Addenda & Emendanda.

Página 3. línea 22. seu speciem. Pag. 4. lin. 7. *ἐδέρπον*. Pag. 5. li. 17. post omnia, re-
pone & adde, et si in se ferme vera sunt, attamen suavia &c. Pag. 6. lin. vbi.
Pag. 7. lin. 3. pollicitationes. Pag. 8. lin. 6. experturi & lin. 20. post. in te, adde, non
habent quomodo propriè reddantur. Pag. 9. lin. 6. pactum informetur. Pag. 1.
li. post. aliterue, adde, forte promissa in ueris vacatione vel immunitate: & lin.
11. & 12. reponere. *l. ita stipulatus v. l. sita &c.* Pag. 14. post regionibus, adde.
Neq; enim Isaurum fuisse: puto: tota enim gens Isaurorum latrocinii infamis erat
de quib. v. vel Am. Marcell. & l. ult. C. Th. de qu. stien. vbi dicam. Atenim hic
Basilatoras, velut vnicius factionis manuq; cuiusdam latrocinialis Dux designatur.
Pag. 16. lin. pen. tolle, & exinde §. 18. Inst. cod. tit. & l. 63 ff. de acq. rer. dom. & exinde
Pag. 19. lin. 10. lex 2. & lin. 15. *ἐξ ἐνδὲς αἰσθητικῶν*. Pag. 21. lin. 10. *ὑποδιδάσκου* Pag.
22. lin. 3. ferme agi: & lin. 4. adde: v. & tit. C. Th. de his qui latrones vel alius criminib.
reos occultauerunt: & lin. 16. *ἐν γὰρ αἰσθητικῶν*. Pag. 23. lin. 25. de Magistr. conu. Pag. 23.
lin. 21. zofimus. Pag. 24. lin. 12. *ὑποδιδάσκου* & n. & lin. 13. *αἰσθητικῶν*.